

(1873—1950) og *J. F. Willumsens* (1863—1958); deres grave er i deres museer.

De nærmere omstændigheder ved Thorvaldsens død og begravelse er følgende:

Den 24. marts 1844 var Thorvaldsen ved et middagsselskab sammen med bl. a. ægteparret *Stampe, Nysø* (ved Præstø), *Oehlenschläger*, *H. C. Andersen* m. fl. Ved denne lejlighed udtalte Thorvaldsen bl. a.: „Nu kan jeg dø nårsomhelst, for nu har *Bindesbøll* (museets arkitekt) min grav færdig.“ Samme aften døde vor berømte landsmand af en hjertelammelse i Det kgl. Teater. Graven var færdig, men ikke museet, og Thorvaldsens kiste blev midlertidig anbragt i Domkirken; her stod den til den 4. september 1848; da var museet færdigt, og graven kunne tages i brug. Graven er i museets gård, indrammet af fire fløje, med Himlen som tag, uden anden prydelse end et stedsegrønt vedbendtæppe. Men har man været museet igennem og fået fyldt sindet med skønhedsindtryk, går man måske ud til graven og lægger en lille buket blomster på Efeutæppet, hviskende en stille tak, en på een gang stolt og ydmyg tak til denne den ædlest skabende ånd inden for den bildende kunst. Thorvaldsens museum er altså også Thorvaldsens mausolæum, et kunstens tempel, hvor stor og liden mødes.

1938 byggede Rudolph Tegner sit eget museum i Kildekrog i Nordsjælland; her er anbragt 191 skulpturer og 214 malerier. Arealet, der hører til museet, er på 34 tdr. land, — nu i offentlig eje og tilgængelig for alle. Kunstnerens grav er en skjult krypt (fig. 43) i museets midtergang. På fliserne, der dækker graven, står der kun:

Rudolf Tegner.
1873 — — 1950

Af hans mest kendte arbejder bør her nævnes Finsen-monumentet „Mod Lyset“ ved Rigshospitalet i København, den om-disputerede springvandsgruppe ved færgelejet i Helsingør „Herakles og Hydraen“ og den skønne „Danserindebrønden“, ligeledes i Helsingør.

For et års tid siden døde *J. F. Willumsen*, og efter megen diskussion for og imod fik han sin grav sammen med sit museum i Frederikssund, hvor den er dækket af en flad natursten.

(Fortsættes.)

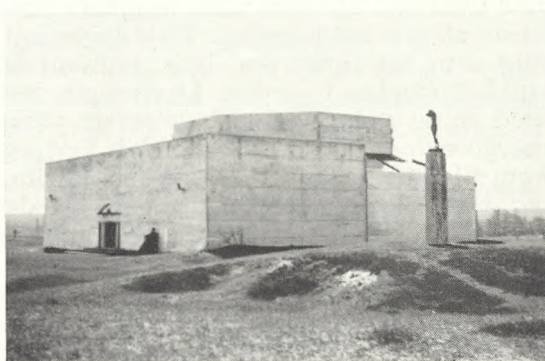

42.
Thorvaldsens grav.

Kirkegårdskultur i Norge

Havearkitekt Johannes Tholle

Under denne overskrift havde VK i sit bind 19 en artikelserie som resultatet af en studierejse. Nævnte serie læstes bl. a. også af den danske forfatter *Sigurd Strangen*, som i nogle år var bosat i Norge og bl. a. en tid virkede som gartner og havebrugslærer ved en landbrugsskole og skulle tjene en del af sin indtægt ved salg af planter m. m., og hvis bog om kirkegårdsgartneren vi omtalte i VK 19 s. 37. I et brev til redaktøren af vort tidsskrift har Strangen fortalt om en episode, der på flere måder viser norsk sind fra disse år og bl. a. viser, at det ikke er nær alle, der godtager, hvad vi anførte i VK s. 53, nemlig at nordmændene kunne lide, at „vildmarkens skønneste tæppe er trukket over *forkrænkelighedens apoteose*, som en kirkegård jo også er“, men at de vil ha civiliserede blomster fremfor naturens egne yndefulde frembringelser. I tilknytning til den illustration af *Arne Jon Juttren*, som gengiver en situation fra Utne kirkegård (Hardanger; fig. 44), fortæller Strangen om en kone (*Marita*), der

43.
Rudolf Tegnens
grav.

Begge fotos: forf.

bl. a. ønskede virkelig at få pyntet op foran gravstenen med engelen. Ønsket har ganske sikkert været helt oprigtigt og stemt med hendes opfattelse af, hvad kirkegårdskultur i Norge nu må kræve, — men det var dog også parret med ønsker, som intet havde med denne sag at gøre, — og det endte da heldigvis med, at vildmarkens flora fik fred en tid over, og at blomsterne til graven fik en mere passende anvendelse, — foruden at Strangen blev en mærkelig oplevelse rigere.

Vi citerer Strangens brev af 17/8 1959: „På den side af fjorden kan der være 30 eller 40 kilometer fra fjeldgårdene til kirken og kirkegården. For gamle Marita spillede afgjort den nok så bekendte vestlandske nysgerrighed ind. Hun ville se dansken, og derfor lod hun ham vide, at hun boede i Kvalvik, 21 kilometer fra landbrugsskolen. Sendte bud med en gut, som skulle spørge, om jeg havde nogle blomsterplanter, og om jeg ville møde hende førstkommande lørdag i rutebilen Herand—Utne, så vi sammen kunne stille Hausos gravsted. Jeg stod på til aftalt tid, men Marita havde betænkt sig. Derfor kørte jeg alene til kirkegården, og jeg stod længe overfor Hausos familiegravsted med alle fjeldets vilde blomster omkring stenen med englen. Ville have følt mig som en forbryder hvis jeg havde stukket spaden i jorden. Derfor gik jeg med mine pelargonier, tagetes og sommergeorginer hjem over fjeldet. Da jeg kom til skolen, lå der besked fra Marita, om jeg ville komme til Kvalvik. Og da jeg er af den slags, som altid siger ja til gamle koner, begav jeg mig næste dag til kvalviksgården. Marita forklarede mig, at hun var kommet på andre tanker, at hun hvert år om høsten tog til kirken i

Utne, og så var det godt at have en buket blomster med. Derfor var det bedst, at jeg plantede blomsterne i hendes have —.“

Og sådan blev det altså. —

Om kirkegårdens kontorarbejde 3.

Kirkegårdsinspektør Aage Fich

Behov for og anskaffelse af *kontormaskiner* vil være afhængig af kirkegårdens størrelse og dermed omfanget af kontorarbejde, arbejdets rationelle tilrettelæggelse og de økonomiske muligheder for anskaffelse.

Det vil dog måske være mere rimeligt at vende spørgsmålet om fra: har vi råd til at anskaffe? til: har vi råd til at lade være?

Som det fremgår af de tre første artikler i denne serie, s. 13—15, 25—27 og 33—35, må alle bestræbelser gå ud på at spare omskrivninger, for derved at eliminere fejlkilder, og hermed kommer *skrivemaskinen* ind i billedet.

Det kan måske forekomme urimeligt at nævne et så selvfølgeligt hjælpemiddel, men der er grund til at påpege, at det er en selvfølgelig høflighed overfor de mennesker, man henvender sig til, at det skrevne altid er smukt opsat, letlæseligt og fejlfrit.

Ved senere henvisning til skrivelser er det nødvendigt for afsenderen at have *kopi* af det skrevne. Endvidere kan der ikke sjuskes så meget med tal og bogstaver ved maskinskrivning som i håndskrift. Man erindrer sig, hvor ofte der tages fejl af det håndskrevne 4 og 7, 7 og 9, a og o, n og u o. s. v.

Når mange kirkegårdsledere viser uvilje mod personlig at skrive på maskine, kan det vel skyldes, at de ikke i deres ungdom har fået kontormæssig uddannelse sideordnet med den gartneriske. Men kan man egentlig være bekendt ikke at ville opøve en færdighed, som er naturlig betinget af ens arbejde?

Der findes et utal af maskintyper fra primitive „rejse“maskiner til komplicerede kontormaskiner kombineret med regnemaskiner. De findes med og uden tabulator, til almindelig brug eller elektriske, med 1, 2 eller 3-zonet farvebåndstillingsindstilling.